

9. Пименов Е. А., Пименова М. В. Антропоморфизм как один из способов концептуализации внутреннего мира человека // Попова З. Д., Стернин И. А., Карасик В. И., Борискина О. О., Кретов А. А., Пименов Е. А., Пименова М. В. Введение в когнитивную лингвистику. – Кемерово : ИПК “Графика”, 2004. – С. 179 – 207 (Серия “Концептуальные исследования”. Вып. 4).
10. Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка. – М. : Госуд. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. – Т. 1: [А – К]. – 1420 с.
11. Телия В. Н. Первоочередные задачи и методологические проблемы исследования фразеологического состава языка в контексте культуры // Фразеология в контексте культуры. – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 13 – 24.
12. Черных П. Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка: в 2-х т. – М. : Русский язык , 1999. – Т. 1. – 624 с. ; Т. 2. – 560 с.

M. V. Pymenova

LINGUOCULTURAL CODES

This article discusses linguocultural codes. The term *linguocultural codes* entered firmly in the academic community. The article addresses issues such as language basics codes of Slavic and Western linguocultures as the display of the national mentality, language picture of the world, the language in the conceptual understanding, categories and forms of their native language and concept.

К е у в о р д с : mentality, linguocultural codes, language picture of the world.

УДК 811.161.2'276.6:796.332

І. Р. ПРОЦИК
(Львів, Україна)

ФУНКЦІЮВАННЯ ФУТБОЛЬНИХ ТЕРМІНІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті представлено українську футбольну термінологію першої половини ХХ століття, зафіксовану в художньому творі футбольної тематики – гумористичній п'єсі Івана Керницького “Король стрільців”, що вийшла друком у Галичині в 1943 році. Футбольні терміни, які функціують у тексті комедії, покласифіковано за тематичним принципом, розкрито семантику термінних одиниць, простежено випадки їхніх семантичних трансформацій та подано сучасні відповідники до футбольних лексем початку ХХ ст.

К л ю ч о в і с л о в а : футбольний термін, художній текст, семантична трансформація, тематична класифікація.

*Футбол – це дуже старовинна і культурна гра.
Іван Керницький, “Король стрільців”*

Зацікавлення лінгвістів питаннями використання термінологічної лексики поза науковим стилем пов'язане з далеко не поодинокими випадками

І. Р. ПРОЦИК, 2017

“мігрування” лексем з одного функціонального стилю мови до іншого та зміною стилістичних функцій термінів у незвичних для них контекстних ситуаціях. Функціонування футбольної термінології в художніх текстах стало предметом зацікавлення українських мовознавців упродовж кількох останніх років. На це є кілька причин: по-перше, самих художніх творів футбольної тематики в українській літературі небагато, деякі з них не були широко відомі; по-друге, активізації появи українських футбольних видань, а серед них і художніх текстів на футбольні теми, а навіть окремих антологій, присвячених футбольній тематиці, посприяло проведення влітку 2012 року в Україні та Польщі фінальної частини чемпіонату Європи з футболу. Лінгвістичний аналіз специфіки функціонування футбольної термінології в художніх творах з антології “Письменники про футбол” містить стаття тернополянина Юрія Струганця [5], а особливості використання релігійної лексики в сучасних художніх текстах футбольної тематики, які увійшли до проектів-антологій української прози про футбол – “Письменники про футбол” (Харків, 2011) та “Тотальний футбол” (Київ, 2012), описано в розвідці автора цієї статті [3].

У цьому дослідженні проаналізовано футбольну термінолексику першої половини ХХ ст. у не надто відомому для широкого загалу драматичному творі футбольної тематики – комедії львівського автора Івана Керницького¹⁷ “Король стрільців” (Краків – Львів, 1943) [2]. У статті зроблено спробу простежити, як український письменник міжвоєнного періоду, пишучи гумористичну п’єсу на футбольну тему, вживав спеціальну лексику, яка в першій половині ХХ ст. активно формувалася на українському ґрунті. Для з’ясування особливостей стилістичного використання аналізованої лексики в художньому творі до наукового обігу вперше введено футбольні терміни першої половини ХХ ст., зафіксовані в комедії Івана Керницького “Король стрільців”. Актуальність розвідки полягає у використанні художніх текстів футбольної тематики, написаних у першій половині ХХ ст., які, поряд зі спортивною періодикою того часу, є достовірними джерелами фактичного матеріалу для аналітичного опису одного з найінтенсивніших періодів формування та розвитку національної футбольної термінології.

¹⁷ Іван Керницький (1913–1984) – український письменник, драматург, фейлетоніст, журналіст, гуморист, співробітник концерну “Українська преса” Івана Тиктора у Львові та в еміграції, родом із села Суходіл Бібрського повіту (тепер Перемишлянського району) Львівської області. Автор збірок оповідань “Святоіванські вогні” (1934), “Мій світ” (1938), “Село говорить” (1940), “Будні і неділя” (1973); гуморесок “Циганськими дорогами” (1947), фейлетонів “Перелетні птахи” (1952); повісті “Герой передмістя” (1958); драматичних творів “Король стрільців” (1943), “Квіт папороті” (1943), “На ріках Вавилонських” (1948), “Тайна доктора Горошка” (1953). У 30-ті роки ХХ ст. належав до модерністського середовища галицької літератури, яке гуртувалося довкола часопису “Назустріч”. З 1932 р. друкувався в гумористичних журналах “Зиз”, “Комар”, справжнє визнання отримав у 1934 р. із виходом у Львові його збірки новел “Святоіванські вогні”. Був одним із найпопулярніших письменників Західної України перед другою світовою війною, лауреатом найпрестижніших літературних премій того часу. За німецької окупації працював у різних редакціях, заробляв на життя виготовленням реклами. У 1943 р. опублікував кілька драматичних творів, серед яких п’єса “Король стрільців”. Його п’єси мали неймовірний успіх. Після другої світової війни виїхав до Австрії, потім до Західної Німеччини, а далі – до США. Був співредактором гумористичного місячника “Лис Микита”. Писав гуморески та статті про долю емігрантів, а для газети “Свобода” – новели й фейлетони (1953–1984). Творчість та громадська діяльність відомого гумориста зробила його одним із найпопулярніших українських авторів на чужині [6].

Гумористична п'єса Івана Керницького “Король стрільців”, що має підзаголовок – комедія наших днів, є одним із перших творів української літератури, в якому порушено тему спорту та найпопулярнішого його виду – футболу. Вона відразу викликала жваве зацікавлення, про п'єсу писав у своїх спогадах відомий український футболіст, у 20–30-х рр. гравець футбольної команди львівського спортивного товариства “Україна”, а пізніше політичний емігрант Олександр (Леньо) Скоцень [4, с. 296–297], який був прототипом персонажа-футболіста – короля футбольних стрільців із цього драматичного твору. Виставу за гумористичною п'єсою Івана Керницького з успіхом ставили на галицькій сцені (театр “Веселий Львів” і театр “Заграва” у Перемишлі), де вона йшла під назвою “Муза в офсайді” та мала шалену популярність [1].

Мета розвідки – продемонструвати розмаїття функціонування футбольної термінології першої половини ХХ ст. у структурі художнього твору на футбольну тему. **Завданнями** статті є: виокремити фрагменти тексту з п'єси Івана Керницького “Король стрільців”, у яких використано футбольну лексику; з'ясувати семантику українських футбольних термінів, ужитих у комедії Івана Керницького, що побачила світ 1943 р., і подати сучасні відповідники до тих спеціальних назв; згрупувати зафіксовану в драматичному творі футбольну термінологію за тематичним принципом; виявити випадки семантичних трансформацій футбольних термінів у художньому контексті.

Для аналізу укладено картотеку ілюстративного матеріалу, що допомагає здійснити тематичну класифікацію футбольних термінів, залучивши також показники частотності вживання термінів у тексті комедії.

У п'єсі Івана Керницького “Король стрільців” найбільшою наповнюваністю вирізняється тематична група назв футбольних дій, що охоплює такі футбольні терміни й словосполучення: *копати* (1¹⁸) і *копати м'яча* (5) (грати у футбол): – От бачиш: якщо б ти вмів трохи *копати*, то інша справа... – Що – *копати*? – Як то – що? *М'яч, футбол!* (с. 7)¹⁹; «Бійся Бога, але я навіть не вмю *копнути м'яча* (с. 14); *грати* (3) (грати у футбол); Ну, добре, добре, пане Ґенику, я вам вірю, так, так, ви ніколи в житті не *копали м'яча*, ви не могли *грати*, бо ж ви – поет (с. 41); *грати на воротах* (1) (виконувати функції воротаря, грати у воротах): Я собі пригадую, що колись в п'ятій гімназійній ти досить добре *грав на воротах*? (с. 7); *грати на правому лучнику* (2) (грати на позиції правого нападника): Він уже в п'ятій гімназійній *грав на правому лучнику* (с. 16); *грати приземно* (1) (перепасовувати м'яч близько до землі, робити низькі передачі): Видиш, коханий хлопче, ти з місця *накинув високу гру*, а ти повинен би в початках *грати приземно* (с. 24); *грати гостро* (1) (грати динамічно, створюючи труднощі для суперника): Мой, а у нас *грається гостро*, з кістками ніхто не панькається, так-не-так, нога-не-нога, щоб тільки *суддя* не бачив (с. 16); *фавлювати* (1) (порушувати правила гри, від запозиченої лексеми *фавль* (*фол*) – порушення) Той, що *косить* і *фавлює* моїх *змагунів*, що? (с. 45); *косити* (2) (збивати суперника з ніг): Але ми вже вас тут відповідно перевиховасмо, ми вас навчимо *косити* так, по-нашому, як на провінції, хо, хо, хо (с. 16); *розбивати* (1) (травмувати суперника, завдавати йому ушкоджень): Тоді, як ви *розбили* двох *змагунів*, а одного,

¹⁸ У дужках після футбольного терміна подано кількісні показники вживання цього слова чи словосполучення в комедії Івана Керницького “Король стрільців”.

¹⁹ Тут і далі наведено сторінки в п'єсі, на яких міститься цитата.

змасакрованого, забрало швидко поготівля (с. 16); *паталашити* (1) (грати невдало, псувати гру, від *паталаха* – невдаха, нездара): Ну бо потім повиходять мені на *грище*, як поломані, і будуть *паталашити* (с. 21); *стріляти бомби* (1) (забивати голи з далекої відстані, завдавати дальніх потужних і результативних ударів): Це ти – той легендарний *футболіст*, феноменальний Геньо Скакун, *король стрільців*, слава українського спорту, що *стріляє бомби з половини грища*, що з *карного поля пробиває м'ячем сітку*, що має таку холерну праву ногу?.. (с. 49); *брати м'яч на ногу* (1) (у повітрі зупинити ногою м'яч, аби він не опустився на землю): Або ті ваші *волеї* – як це ви робите, до лиха, так якось з повітря *берете м'яч на ногу*... (с. 17); *пробивати м'ячем сітку* (1) (дуже сильно бити по воротах, завдавати надзвичайного за силою удару в отвір воріт: Це ти – той легендарний *футболіст*, феноменальний Геньо Скакун, *король стрільців*, слава українського спорту, що *стріляє бомби з половини грища*, що з *карного поля пробиває м'ячем сітку*, що має таку холерну праву ногу?.. (с. 49); *накинути гостре темпо* (2) (нав'язати швидкий темп гри): Но, но, но, ти також не *накидує гострого темпа* (с. 24); *накинути високу гру* (1) (нав'язати гру за допомогою верхових передач, пасів високо над землею): Видиш, коханий хлопче, ти з місця *накинув високу гру*, а ти повинен би в початках *грати приземно* (с. 24); *зашипіяти в атаку* (1) (заграти в атаці, від нім. *шиплен* – грати): Та, директорцю, та як я вам *зашипію в атаку*, то *мистецтво* масте муроване (с. 49); *тренувати* (1) (тренуватися): ... пан Скакун не буде *тренувати* і не хоче бути *футболістом*, тільки бажає працювати в татовій фабриці без жадних комедій (с. 51); *бути у знаменитій формі* (1) (мати добру фізичну підготовку, бути у відмінній формі): Пане директоре, Геньо *є* тепер у *знаменитій формі*, він і без *тренінгу* доказуватиме чудеса на *грищі* (с. 17); *виграти змагання* (3) (виграти матч): Коли б тільки *виграти* ці *вирішні змагання за мистецтво* [2, с. 40]; *перейти до екстра-кляси* (1) (вийти до найвищої ліги першості): З таким *змагуном* наш клуб напевно *перейде до екстра-кляси* (с. 50).

Із тематичної групи футбольних термінів, що об'єднує назви учасників футбольного матчу, зокрема, назви гравців, відповідно до їхніх функцій на футбольному полі, а також інших осіб, причетних до футболу, з найбільшою частотністю вживання зафіксовано такі українські футбольні лексеми першої половини ХХ ст.: *футболіст* (35) (запозичена з англійської мови назва спортсмена, який грає у футбол): А далі – якийсь там Скакун, прославлений *футболіст*, мав приїхати зі Львова до клубу “Хуртовина” (с. 42); *копун* (7) (український відповідник до запозиченої назви *футболіст*, утворений від дієслова копати): Бо *копунам* ніхто не дивиться в лице, тільки на ноги, а ноги люди мають менш-більш однакові (с. 14); *правий лучник* (21) (1. правий нападник, 2. позиція правого нападника): Мені треба *правого лучника*, а не вашої несподіванки (с. 15); За два тижні *вирішні змагання*, а з ким я виїду на *правому лучнику* (с. 15); *стрілець* (1) (нападник; український відповідник до запозичених лексем *бомбардир*, *голеадор*, які функціують у сучасній футбольній термінології) та *король стрільців* (12) (лідер бомбардирів, найрезультативніший нападник, футболіст, що забив найбільше голів у першості): І це мені каже Геньо Скакун, спортсмен з крові і кости, *король стрільців*, слава українського футболу? (с. 22); *поміч* (1) (футболісти, що грають у півзахисті; лінія півзахисту): Мабуть знову міняєте або купуєте якесь “*крило*” або “*поміч*”? (с. 9); *зірка* (2) (найкращий гравець,

спортсмен) та *футбольна зірка* (1) (найкращий футболіст): Дивіться, хто б це подумав, що *футбольні зірки* бувають такі красномовні (с. 37); *зірка українського спорту* (1) (найкращий український спортсмен): Ірчатко, представляю тобі *зірку українського спорту*, надію нашого футболу, короля стрільців і феноменального правого лучника, пана Євгена Скакуна (с. 18); *спортова зірка* (1) (найкращий спортсмен): Хочу викрити перед директором Басом, доктором Кліщиком та цілим *спортовим* і неспортовим світом одного підступного, скажімо, типа, що прикидається тут великою *спортовою зіркою*, а справді не має нічого спільного зі *спортом* (с. 44); *примадонна* (3) (футбольна зірка, найкращий футболіст): Що ж, годі, *примадонна*, зірка має свої екстраваганції (с. 21); *змагун* (5) (спортсмен; той, хто змагається, бере участь у змаганнях): *Змагун* без тренінгу – як риба без води (с. 17); *спортовець* (1) (спортсмен): Гурт *спортовців* (с. 2); *спортсмен* (2): І це мені каже Геньо Скакун, *спортсмен* з крові і кости, *король стрільців*, слава *українського футболу*? (с. 22); *суддя* (1) (арбітр): Мой, а у нас *грається гостро*, з кістками ніхто не панькається, так-не-так, нога-не-нога, щоб тільки *суддя* не бачив (с. 16).

Серед лексем цієї тематичної групи, до якої входять іменники та іменні словосполучення, є кілька назв відприкметникового походження: *розбитий* (1) (травмований гравець, футболіст, який зазнав ушкодження під час гри): ... але пан Скакун насправду серйозно *розбитий* (с. 34); *змасакрований* (1) (важко травмований футболіст, який зазнав тяжкого ушкодження): Тоді, як ви *розбили* двох *змагунів*, а одного, *змасакрованого*, забрало швидко поготівля (с. 16).

Ще однією чималою за наповнюваністю є група назв, які номінують футбольну гру, футбольний поєдинок та його частини, види футбольних турнірів та футбольні інституції. Деякі терміни цієї групи вирізняються й високою частотністю вживання в тексті гумористичної п'єси Івана Керницького: *футбол* (11): *Футбол* – це дуже старовинна і культурна *гра*. [...] От, у такому Лондоні, то навіть сам архієпископ *грає у футбол* (с. 27); *м'яч* і *копаний м'яч* (2) (футбол): Татку, хоч пан Скакун не вміє *копати м'яча*, але він напевно допоможе татові витягнути фабрику з болота, яку татко для *м'яча* загиривав (с. 51); Ти знаєш, як цей феномен від *копаного м'яча* називається? (с. 13); *спорт* (3): ... я не маю нічого спільного з *футболом* і *спортом* (с. 41); *змагання* (3) (матч): Як прийде до *змагань*, то ти занедужаєш або ногу собі зломиш (с. 14); *футбольні змагання* (1) (футбольний матч): ...це моя єдина доня і єдина панна в місті, що не ходить з засадничих причин на *футбольні змагання*, і яка у вас не залюбиться, бо всіх футболістів не терпить на прохід (с. 18); *вирішні змагання* (4) (вирішальний матч): Ця справа стала для них пекуча особливо тепер, бо за два тижні їхній *клуб* мусить розіграти *вирішні змагання* за мистецтво (с. 13); *змагання за мистецтво* (7) (матч за першість, за перемогу в чемпіонаті): Але ж за два тижні в мене *змагання за мистецтво* (с. 34); *перша половина* (1) (перший тайм футбольного матчу): Накинув гостре темпо в *першій половині* і тягне просто на браму (с. 24); *мистецтво* (4) (першість, чемпіонат): Все на моїй бідній голові – і *клуб*, і фабрика, і жиди, і батоги, і *здобуття мистецтва* (с. 40); *дружина* (1) (команда): Ви не знаєте, що за два тижні наша *дружина* розіграє *вирішні змагання за мистецтво*? (2, с. 6); *клуб* (13) (клуб) і *спортовий клуб* (1) (спортивний клуб): Пам'ятай, що в твоїх ногах майбутнє нашого *клубу* (с. 39); Бачиш – той Бас є директором української фабрики батогів, а водночас – головою

спортового клубу “Хуртовина” (с. 7); *спортове товариство* (1) (спортивне товариство): Отже слухай: як я тобі вже згадував, той помилений директор Бас є тутешнім заступником всіх копунів, боксерів ет цетера бомба, а одночасно головою *спортового товариства* “Хуртовина” (с. 12).

Окрім загальних назв, ця тематична група охоплює й оніми, зокрема власні назви футбольних клубів і товариств: *спортове товариство* “Хуртовина” (1), клуб “Хуртовина” (2), клуб “Гуляйполе” (3), “Україна” (1), “Сян” (1).

Чималою за наповнюваністю є й група назв футбольного поля і його частин, футбольного спорядження та інвентарю: *грище* (9) (поле для гри): Мушиш сьогодні доглянути малювання плота довкола нашого *грища* (с. 25); *грище копаного м'яча* (1) (футбольне поле): Ви мені тут не вередуйте, бо ви не на *грищі копаного м'яча* (с. 37); *половина грища* (1) (половина поля): Це ти – той легендарний футболіст, феноменальний Геньо Скакун, *король стрільців*, слава українського спорту, що стріляє бомби з *половини грища*, що з карного поля пробиває м'ячем сітку, що має таку холерну праву ногу?.. (с. 49); *крило* (1) (1. фланг, 2. фланговий гравець, криловий): Мабуть знову міняєте або купуєте якесь “*крило*” або “поміч”? (с. 9); *карне поле* (1) (штрафний майданчик): Це ти – той легендарний футболіст, феноменальний Геньо Скакун, *король стрільців*, слава українського спорту, що стріляє бомби з *половини грища*, що з *карного поля* пробиває м'ячем сітку, що має таку холерну праву ногу?.. (с. 49); *ворота* (1): А ці ваші майстерштіки, ті бомби на *ворота*, мой, таж то було на що дивитися (с. 17); *брама* (1) (ворота): Накинув гостре темпо в першій половині і тягне просто на *браму* (с. 24); *штанцята* (2) (футбольні труси): А пополудні – *штанцята*, футболівки і на тренінг (с. 25); *футболівки* (2) (бутси, футбольне взуття): Директор казав мені, щоб я пополудні взяв *штанцята* і якісь там *футболівки* та йшов на тренінг (с. 30).

Невелику групу становлять назви на позначення регламенту проведення змагань, результатів матчів, здобутих нагород: *розіграти змагання* (1) (зіграти матч): Ви не знаєте, що за два тижні наша дружина *розіграє вирішні змагання* за мистецтво? (с. 6); *виграти змагання* (3) (здобути перемогу в матчі): Договорилися: ти зробиш для мене це, що *виграєш змагання* за мистецтво, а я зроблю для тебе те, що врятую фабрику перед руїною? (с. 40); *здобути мистецтво* (3) (виграти першість, здобути чемпіонство): Ми врятовані, ми *здобули мистецтво!* (с. 49); *зістрілений гол* (1) (забитий гол): Бо все ж я таки думаю, що майбутні покоління не будуть міряти нашої культури кількістю зістрілених голів, лише кількістю виданих книжок (с. 8); *срібний кубок* (1) (приз переможцеві футбольної першості): Слава ж тобі, великий Боже, ми врятовані, ми не лежимо, ми стоїмо, ми *виграли змагання*, ми *здобули мистецтво* і *срібний кубок!* (с. 15). Серед термінів цієї тематичної групи можна назвати й кілька одиниць, які є прикладами стійких сполучень слів: **мати мистецтво в кишені* (4) (забезпечити собі перемогу в першості): *Мистецтво маємо в кишені* (с. 18); **прийти першим до мети* (1) (перемогти у змаганнях): Той дихавичний пііта *прийшов перший до мети*, коли вже говорити *спортовою* мовою (с. 53), хоча в останньому прикладі стійке сполучення слів вжито в переносному значенні ‘здобути прихильність жінки.

Поодинокими лексемами представлені в драматичному творі ще дві тематичні групи: назви ударів: *бомба* (1) (потужний удар із далекої відстані): А

ці ваші майстерштіки, ті бомби на ворота, мой, таж то було на що дивитися (с. 17); *волей* (1) (удар із льоту, удар, що завершує верхову передачу, коли м'яч не опускається на землю): Або ті ваші *волеї* – як це ви робите, до лиха, так якось з повітря берете м'яч на ногу... (с. 17) і назви, пов'язані з підготовкою до футбольних змагань: *тренінг* (15) (тренування): Тепер не потребуєш іти на *тренінг*, ані не зможеш втікати (с. 33); *контракт* (1) (договір футболіста з футбольним клубом): Нехай підпише *контракт* (с. 17).

У більшості з наведених прикладів футбольна лексика функціює в прямому номінативному значенні, що цілком закономірно, адже гумористичну п'єсу Івана Керницького “Король стрільців” присвячено передовсім футбольній тематиці, хоча в сюжеті комедії є й любовна, і громадсько-патріотична лінії. Проте зафіксовано й випадки семантичних трансформацій футбольних термінів, насамперед багатозначність, як, наприклад, лексема *крило*, що називає фланг і флангового гравця (*крилового*), а також терміноодиниця *лівий лучник*, що номінує позицію правого нападника та є назвою правофлангового нападника. Для окреслення життєвих ситуацій персонажі твору часом використовують футбольні терміни в переносному значенні, наприклад, назву дій прихильників футбольної команди – *кібіцювати* (уболівати) використано замість лексеми *залицятися*: Бачиш – я тут від якогось часу *кібіцюю* коло Ірки, як ти це сам зовсім слушно помітив (с. 31–32), а фрази *Вег мені з грища*, *Геть мені з грища*, *Зійти з грища* як сигнал до завершення розмови, відсутність бажання продовжувати бесіду: *Вег, вег мені з грища* з вашим молочком і сметаною!.. (с. 15), *Геть мені з грища* з несподіванками! (с. 15), *Вег, вег, вег, зійти з грища!* (с. 23, 47). Цікавим прикладом структурно-семантичної контамінації є прізвище головного персонажа – *Геня Скакуна*, утворене шляхом поєднання структурних частин двох лексем: власне українського терміна *копун*, що є синонімом до запозиченого терміна *футболіст*, і власної назви – прізвища гравця футбольної команди товариства “Україна” Олександра (Леня) Скоценя, який наприкінці 30-х рр. мав титул найрезультативнішого бомбардира ліги, саме він став прототипом персонажа-футболіста в комедії “Король стрільців”.

Певні висновки можна зробити з показників частотності функціонування футбольних термінів у тексті гумористичної драми. Наприклад, серед лексичних одиниць, що називають футбольну гру (*м'яч*, *копаний м'яч*, *футбол*), домінує термін *футбол*; з-поміж номінацій гравця у футбол (*копун*, *футболіст*), переважає назва *футболіст*; серед найменувань спортсмена (*спортовець*, *спортсмен*, *змагун*) перевагу надано термінові *змагун*; а з-поміж назв дії – грати у футбол (*копати*, *копати м'яча*, *грати*) – домінує терміносполука *копати м'яча*. Такі спостереження є фактографічним підтвердженням того, як упродовж першої половини ХХ ст. відбувався відбір найфункційнішого терміна з ряду.

За результатами аналізу функціонування футбольних термінів першої половини ХХ ст. у комедії Івана Керницького можна зробити такі висновки: 1) у творі використано термінні одиниці з найважливіших тематичних груп футбольної лексики; 2) найбільшою наповнюваністю вирізняються такі тематичні групи футбольних термінів: назви футбольних дій, назви учасників футбольного матчу, назви футбольної гри, поєдинків, турнірів, футбольних інституцій, назви футбольного поля, футбольного спорядження та інвентарю; 3) з-поміж зафіксованих термінів домінують лексеми, вжиті в прямому номінативному

значенні; 4) трапляються приклади термінів, що зазнали семантичних трансформацій, насамперед набули переносних значень. Спостереження над функціонуванням футбольної термінології в аналізованому творі дали можливість виявити й певні тенденції формування національної футбольної терміносистеми в один із найінтенсивніших періодів її розвитку, зокрема, як відбувався відбір одного, найуживанішого терміна з синонімічного ряду, як виникала полісемія. Гумористична п'єса Івана Керницького слугує достовірним джерелом відомостей про розвиток українського футбольного дискурсу в першій половині ХХ століття.

1. *Батицька Т.* Вистава за п'єсою Івана Керницького “Король стрільців або Муза в офсайді” / Тетяна Батицька [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zankovetska.com.ua/repertoire/main_stage/korol-strilciv-abo-muza-v-ofsajdi.html.
2. *Процик І. Р.* “Команда футбольних святих” або Релігійна лексика в художніх текстах футбольної тематики / Ірина Процик // Науковий вісник Чернівецького ун-ту : зб. наук. праць. – Вип. 769. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Вид. дім “Родовід”, 2016. – С. 38 – 43.
3. *Скоцень О. А.* З футболем у світ. Український Пеле, або Батяр Леньо з Левандівки : спомини / Олександр Скоцень; [передм. Михайла Слабошпицького]. – К. : Ярослав Вал, 2012. – 486 с.
4. *Струганець Ю. Б.* Функціонування футбольної лексики у художній мові [Електронний ресурс] / Юрій Струганець // Вітчизняна наука на зламі епох : проблеми та перспективи розвитку : Матеріали ХХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 20. – С. 122 – 124. – Режим доступу: <http://tmurhdru.webnode.com.ua> (розділ “Наукові конференції”).
5. Вікіпедія [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Керницький І.* Король стрільців: Комедія наших днів у трьох діях / Іван Керницький. – Краків–Львів : З друкарні Поліграфтресту, 1943. – 56 с.

I. R. Protsyk

FOOTBALL TERMINOLOGY OF THE 1st HALF OF THE 20th CENTURY IN THE TEXT

In this article football terminology of the 1st half of the 20th century has been represented, which was found in the comic play about football “Korol striltsiv” by Ivan Kernytskyi that had been published in Halychyna in 1943. Football terms available in the text of the comedy were classified according to the thematic principle, semantics of terms has been analyzed. Also, cases of their semantic transformations have been traced and modern terms corresponding to football lexemes of the beginning of the 20th century have been given.

К е у о р д с : football term artistic text, semantic transformation, thematic classification.